

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2023

Pokorná Natálie

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Natálie Pokorná

Informovanost sportovní mládeže o doping

Olomouc 2023

vedoucí práce: RnDr. Tománková Kristína, PhD.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Olomouc.....

.....

(podpis)

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní doktorce Kristíně Tománkové za odborné vedení práce, vstřícnost při konzultacích, nápomoc, trpělivost a rady při vypracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem sportovcům, kteří mi byli nápomocní při vyplňování dotazníků a s pomocí dohledávání informací co se týče dopingu.

ANOTACE

Jméno a příjmení: Natálie Pokorná

Katedra: Katedra antropologie a zdravotní vědy

Vedoucí práce: RNDr. Kristína Tománková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Název práce: Informovanost sportovní mládeže o doping

Název práce v angličtině: Youth sports doping awareness

Anotace: Cílem mé bakalářské práce je uceleně zpracovat a analyzovat dosud známé informace o doping a zakázaných podpůrných látek ve sportu. Práce může sloužit jako ucelený soubor základních informací o doping a jeho využití ve sportu. V praktické části se zabývám informovaností mladých sportovců o doping. Práce popisuje začátky doping až po současnost. Popisuje také vliv doping na psychickou i fyzickou stránku člověka.

Klíčová slova: sport, doping, sportovní mládež, drogy, steroidy, zdraví, zakázané látky, zakázané metody, podpůrné prostředky, mládež

Anotace v angličtině: The aim of my bachelor's thesis is to comprehensively process and analyze the existing information on doping and prohibited substances in sports. The thesis can serve as a comprehensive collection of basic information about doping and its use in sports. In the practical part, I focus on the awareness of young athletes about doping. The thesis describes the beginnings of doping up to the present day. It also describes the impact of doping on both the psychological and physical aspects of an individual.

Klíčová slova v angličtině: sport, doping, youth sports, drugs, steroids, health, supportive substances, prohibited substances, prohibited methods, youth

Použitý jazyk: Český jazyk

Obsah

Úvod	1
1 Cíle práce.....	2
2 Co to je doping?	3
3 Historie doping	5
4 Druhy dopingu.....	8
4.1 Zcela zakázané látky	8
4.1.1 Anabolické látky.....	8
4.1.2 Diuretika	8
4.1.3 Růstový hormon	9
4.2 Metody zakázané při soutěži.....	9
4.2.1 Krevní doping.....	9
4.2.2 Chemická a fyzická manipulace	10
4.2.3 Genový doping.....	10
4.2.4 Stimulancia	11
4.2.5 Narkotika	11
4.2.6 Kanabinoidy	11
5 Působení dopingu na organismus.....	12
5.1 Vliv dopingu na psychiku	12
5.2 Vliv dopingu na organismus	12
5.2.1 Poškození srdce	12
5.2.2 Poruchy metabolismu tuků	13
5.2.3 Poškození jater a sleziny.....	13
5.2.4 Neplodnost	13
5.2.5 Poškození pohybového systému	14

6	Mládež a doping.....	15
7	Metodika práce.....	17
7.1	Výzkumné otázky a předpoklady.....	17
7.2	Charakteristika výzkumného souboru	20
7.3	Použitá metoda.....	20
7.4	Organizace výzkumu	21
8	Výsledky výzkumu.....	22
8.1	Vyhodnocení výzkumu	22
9	Diskuse	34
10	Závěr.....	36
11	Souhrn.....	37
12	Summary.....	38
	Referenční seznam.....	39
	Knižní zdroje.....	39
	Internetové zdroje	40
	Seznam grafů	40
	Přílohy	42

Úvod

Doping se odkazuje na užívání výkonu zvyšujících léků nebo jiných zakázaných látek či metod k získání výhody ve sportu nebo jiných soutěžních aktivitách. Doping je vážným problémem, který může mít škodlivé účinky na zdraví sportovců a podkopat spravedlnost a integritu sportu.

Mnoho sportovců používá dopingové látky nebo metody ke zlepšení svého výkonu, včetně anabolických steroidů, lidského růstového hormonu, erythropoetinu (EPO) a krevního dopingu. Tyto látky mohou pomoci zvýšit svalovou hmotu, sílu a vytrvalost, ale mohou také způsobit řadu zdravotních problémů, včetně kardiovaskulárních onemocnění, poškození jater nebo poruch reprodukčního systému.

K boji proti dopingu zavedly mnohé sportovní organizace testovací programy pro odhalení použití zakázaných látek nebo metod. Tyto programy zahrnují jak testování v soutěži, tak mimo ni, a sportovci, kteří testují pozitivně na zakázané látky nebo metody, se mohou setkat s vážnými následky.

Celkově je doping vážným problémem, který podkopává spravedlnost a integritu sportu a může mít škodlivé účinky na zdraví sportovců. Je důležité, aby sportovci, trenéři a sportovní organizace spolupracovali na podpoře čistého, bezdopingového soupeření a zajistili rovné podmínky pro všechny sportovce.

1 Cíle práce

Cílem mé bakalářské práce je shrnout dopingové látky, které se vyskytují ve sportu jak laickém, tak profesionálním. Dalším hlavním cílem je zjištění informovanosti dětí a mladistvých o dopingů, jeho účincích a také o jeho všeobecných znalostech.

Dílčí cíle:

- Seznámit čtenáře s historií dopingů
- Popsat různé podpůrné látky a metody
- Popsat účinnost těchto metod a látek na lidskou fyzičku i psychiku
- Pomocí dotazníku zjistit informovanost mládeže o této problematice
- Zkusit najít možné řešení neznalosti

2 Co to je doping?

Doping představuje využívání nedovolených látek nebo metod v rámci sportu s cílem zlepšit výkon během sportovních aktivit. To zahrnuje jakékoliv užití nebo přítomnost zakázaných látek v těle sportovce, stejně jako použití nedovolených metod. Tyto nebezpečné látky a postupy představují riziko poškození zdraví sportovce. Taktéž jsou zakázány látky, které slouží k záměrnému zakrývání užití nedovolených látek či metod (Český olympijský výbor, 2009).

V současné době existuje mnoho různých metod, které umožňují kontrolu a odhalení přítomnosti zakázaných látek v těle sportovce. Bohužel, v důsledku neustálého pokroku ve vědě a technologiích, se objevují nové možnosti, které umožňují užívání zakázaných látek bez odhalení. Existuje také velké množství látek, o kterých zatím nemáme dostatečné informace, přestože někteří sportovci je již dlouhou dobu užívají během tréninků, závodů nebo turnajů (Nekola, 2000).

Z odborného lékařského hlediska je doping definován jako užívání látek, které mají nefyziologický původ a jsou přítomny ve formě fyziologických látek v mnohem vyšších dávkách nebo jsou aplikovány neobvyklým způsobem u zdravých sportovců s cílem dosáhnout nepřirozeného a neoprávněného zvýšení výkonnosti ve sportu (Slepička et al., 2000).

Většina látek s dopingovým účinkem spadá do kategorie léčivých prostředků, které jsou určeny k léčbě běžných i vážných onemocnění. Tyto látky nejsou primárně určeny k ovlivňování biochemických procesů u zdravých sportovců. Dávky těchto látek, které jsou užívány pro dopingové účely, jsou často mnohonásobně vyšší než terapeutické dávky a mohou tak poškodit zdraví sportovců. Existuje široká škála léčivých látek používaných k doping, a proto Světová antidopingová agentura každoročně v září zveřejňuje seznam zakázaných látek na svých webových stránkách. Jednotlivé skupiny zakázaných látek jsou využívány pro doping v závislosti na specifických potřebách daného sportu a jejich vlivu na konkrétní složky výkonu. Některé látky mají větší význam pro rozvoj síly, jiné pro zvýšení rychlosti,

vytrvalosti, ovlivňování psychiky, zvyšování sebevědomí, agresivity nebo naopak uklidňování a tlumení bolesti (Slepička a kol., 2018).

3 Historie doping

Historie dopingů sahá až do dob antiky, kdy jsou známy příběhy o atletech a gladiátorech užívajících povzbuzující látky ke zlepšení fyzického i psychického výkonu a dosažení vítězství. Dokonce i během druhé světové války se prováděly výzkumy s dopingem, kdy nemocní vojáci zjistili, že některé látky mají povzbuzující účinky a začali je užívat i přes své zdravotní stav. Postupem času začali tato užívání přebírat i sportovci. Veřejnost se o těchto praktikách dozvěděla až v souvislosti s úmrtími spojenými s užíváním těchto látek, které se staly známými prostřednictvím médií. To vedlo k vytvoření pravidel a předpisů, které měly potlačit doping ve sportu. Ačkoli došlo k určitému snížení výskytu dopingů, někteří sportovci ho stále používají.

Už ve 20. století existují zmínky o užívání dopingů ve sportu, a to především během první poloviny století. Kofein, alkohol, nitroglycerin, kokain, strychnin, ether, opium a heroin patřily mezi nejčastěji užívané látky. Během druhé světové války se často užívaly heroin a amfetaminy, které zvyšovaly výkonnost vojáků. To dokazují případy úmrtí spojené s užíváním těchto látek. Například v roce 1960 zemřel dánský cyklista během olympijských her v Římě a v jeho krvi byl objeven amfetamin. Podobné případy se opakovaly i v dalších letech.

V roce 1886 došlo k první tragické události spojené s užíváním povzbuzujících látek, kterou postihla cyklista Arthur Linton. Během Olympijských her v St. Louis se vítěz maratonu Thomas Hicks zhroutil poté, co požil brandy s příměsí strychninu. Okamžitý zásah lékařů mu však zachránil život. V té době byly mezi nejčastěji užívanými drogami kofein, alkohol, nitroglycerin, kokain, strychnin, ether, opium a heroin (Goldman, 1992).

Ze začátku 20. století existuje velmi omezené množství dostupných dokumentů a zmínek týkajících se problematiky dopingů ve sportu. Mezi nejčastěji užívané látky v té době patřily heroin a amfetamin, které byly často užívány během válečných konfliktů druhé světové války. Tyto látky měly za cíl zvýšit bojovou schopnost a výkon vojáků. Díky těmto vlastnostem se staly populární volbou i mezi

některými sportovci. Případy úmrtí sportovců spojené s užíváním dopingu svědčí o rozšířenosti těchto látek. V roce 1960 zemřel dánský cyklista během slavnostního zahájení Olympijských her v Římě. Následně mu byla zjištěna přítomnost amfetaminu v krvi. Další dva cyklisté byli téhož dne hospitalizováni. V roce 1963 zemřel boxer Billy Bello během zápasu po předávkování heroinem. V roce 1967 před očima diváků z celého světa zemřel britský cyklista Tommy Simpson během závodu Tour de France. Pitva prokázala přítomnost amfetaminu, metylamfetaminu a alkoholu. O rok později zemřel během závodu cyklista Yves Mottin z důvodu zneužití stejných látek (Goldman, 1984).

Experimentování s hormony ve 20. a 21. století představuje samostatnou oblast výzkumu. V roce 1935 byl testosteron izolován Laquerem. Kochakian a Murlin se zabývali studiem účinků pohlavních hormonů na svalovou hmotu. Injekční formy testosteronu se staly dostupnými již před druhou světovou válkou. Existují informace naznačující, že testosteron byl využíván nacisty z důvodu jeho potenciálních léčebných účinků při poranění, zvýšení výkonu a agresivity u vojáků. Stejně tak lékaři ve vojenských jednotkách se snažili obnovit svalovou tkáň u vyčerpaných vězňů osvobozených z koncentračních táborů (WHO, 1993).

První podezření na užívání steroidů ve sportu se objevilo během Olympijských her v Helsinkách v roce 1952. Sportovci ze Sovětského svazu zaznamenali vynikající výkony, což vyvolalo pozornost lékaře amerického vzpěračského týmu, Dr. J. Zieglera. Byl ohromen obrovskou svalovou hmotou sovětských sportovců a jejich potížemi s močením, které vyžadovaly cévkování. Po provádění vlastního výzkumu zjistil, že Sověti užívají syntetický derivát testosteronu jak u mužů, tak u žen. Po stáži v Sovětském svazu se rozhodl provést vlastní studii zaměřenou na účinky testosteronu na sportovce. Jeho výzkum započal koncem 50. let a představuje první vědeckou studii zabývající se užíváním steroidů ve sportu.

Jeho výzkum vyvrcholil v roce 1959, kdy sledoval účinky Dianabolu (syntetického anabolického androgenního steroidu) na vzpěrače. Sportovci pod jeho dohledem dosahovali výborných výsledků. Dr. Ziegler byl nadšen pozitivními výsledky, ale nevěděl, že většina sportovců brala dvojnásobné doporučené dávky. Poté, co se o tom dozvěděl, ukončil svůj výzkum.

Dr. Ziegler odhalil tajnou zbraň sovětských sportovců během Olympijských her v Římě v roce 1960, kdy Sověti opět dosahovali vysokých výsledků. Veřejnosti oznámil zneužívání anabolických steroidů pro získání větší síly a tím odstartoval takzvanou steroidovou epidemii. Do té doby byly tyto látky užívány jen omezenou skupinou vzpěračů a kulturistů, ale v 60. letech došlo k obrovskému nárůstu jejich užívání. Larry Pacifico, držitel mnoha světových titulů v powerliftingu, prohlásil, že v roce 1965 se u amerických powerliferařů zvýšil podíl užívání anabolických steroidů z 10 % na neuvěřitelných 90 % (Goldman, 1992).

Na Olympijských hrách v Mnichově v roce 1972 provedl profesor Young výzkum, který odhalil, že 68 % dotázaných sportovců v vybraných disciplínách přiznalo užívání anabolických steroidů. Hlavním faktorem rozšíření drog ve sportu v druhé půlce 20.století byly tehdejší postoje společnosti, která byla relativně liberální a je příznivější k jedincům experimentujícím s drogami. Toto prostředí podpořilo jeden z největších rozvoů farmakologického průmyslu, který nabídl širokou škálu účinných látek s nižší toxicitou a umožňoval vylepšení sportovního výkonu jednotlivců (WHO, 1993).

I v průběhu osmdesátých let pokračoval vzestup užívání steroidů, ačkoli byly v roce 1974 zařazeny na seznam zakázaných látek pro doping. To je dokázáno například informací, že v roce 1988 bylo v USA vydáno více než 3 miliony lékařských předpisů na steroidy a podobné látky (Schuckit, 1988).

V roce 1972 začal švédský doktor Bjorn Oblom, pracující na Stockholmském Institutu gymnastiky a sportu, experimentovat s novou metodou zvyšování přenosu kyslíku. Během tohoto roku provedl u čtyř atletů speciální proceduru, při níž jim odebral krev, oddělil z ní červené krvinky a uložil je do chladu. Za měsíc poté tyto krvinky opětovně vrátil do krevního oběhu sportovců. Tato inovativní technika výrazně zlepšila výkon běžců, protože zvýšila jejich množství krvinek, které umožnily lepší okysličování organismu (Kolářová, Stanek, Rosina, 2006).

4 Druhy dopingu

Zakázané látky, které mají dopingový účinek, lze rozdělit do dvou částí. A to na látky, které jsou zakázány úplně, tedy v soutěžích i mimo ně. Druhá část jsou metody a látky, které jsou zakázány pouze při soutěžích.

4.1 Zcela zakázané látky

Podle Mezinárodní úmluvy o boji proti dopingu ve sportu z roku 2014 je zakázáno užívání jakékoli farmaceutické látky, která není uvedena na Seznamu zakázaných látek nebo která nemá aktuální schválení pro humánní terapeutické použití od příslušného vládního zdravotnického regulačního úřadu. To zahrnuje látky v preklinickém nebo klinickém výzkumu, stejně jako syntetické drogy a látky povolené pouze pro veterinární použití. (Mezinárodní úmluva dopingu ve sportu, 2014).

4.1.1 Anabolické látky

Jednou z nejčastěji využívaných dopingových látek jsou anabolické androgenní steroidy. Zajímavostí je, že je užívají častěji běžní návštěvníci posiloven než profesionální sportovci. Skupina nejvíce ohrožených jedinců jsou muži a chlapci ve věkovém rozmezí přibližně 15-30 let (Slepička a kol., 2018).

Anabolické androgenní steroidy, známé také jako androgeny, jsou hormony spojené s mužským pohlavím. Nejznámějším zástupcem je testosteron. Užívání těchto steroidů podporuje růst svalové hmoty a snižuje tukovou tkáň. Nicméně s sebou nese i určitá rizika, jako jsou změny v chování a zvýšená agresivita. Užívání těchto látek je spojeno s možným poškozením srdce a jater, stejně jako s vyšším rizikem vzniku nádorových onemocnění (doping-prevention, 2018, online).

4.1.2 Diuretika

Diuretika jsou látky, které se primárně používají k léčbě srdečních a ledvinových problémů. Jejich hlavní funkcí je podporovat vylučování vody a solí z

těla. Přínos diuretik pro zlepšení sportovního výkonu není výrazný. Nicméně jsou často využívána ve sportech zaměřených na sílu, kde jsou závodníci rozděleni do váhových kategorií. Užitím diuretik mohou závodníci rychle ztratit větší množství vody a tím se přesunout do nižší váhové kategorie. V některých případech mohou diuretika také zakrýt přítomnost jiných zakázaných látek (e-kulturistika, 2019, online).

4.1.3 Růstový hormon

Růstový hormon, známý také jako somatotropin, je přirozeně produkován adenohypofýzou. Jeho hlavní funkcí je podporovat růst všech orgánů v těle, včetně kostí. V posledních letech se v oblasti dopingů začíná zvyšovat používání růstového hormonu jako alternativy k anabolickým steroidům. U sportovců je obtížné prokázat užívání růstového hormonu ve srovnání se steroidy a jejich účinky jsou téměř identické - podporují růst svalové hmoty a redukci tukové tkáně. Rizika spojená s užíváním růstového hormonu nejsou tak dobře známá jako u steroidů. Často se růstový hormon podává jedincům ve fázi růstu, například u basketbalistů, aby se podpořil jejich tělesný vývoj (doping-prevention, 2018, online).

4.2 Metody zakázané při soutěži

V této kapitole se zaměříme především na dopingové metody, které jsou zakázané během sportovních soutěží a turnajů. Tyto metody nejsou zakázané úplně, jelikož běžnému, nezávodícímu člověku nepomohou.

4.2.1 Krevní doping

Tato forma výkonového zlepšení spojená s dopingem zahrnuje proces odnávání krve sportovci přibližně měsíc před soutěží, aby se obnovily ztráty způsobené tímto odběrem. Z odebrané krve jsou následně odděleny červené krvinky, které jsou uloženy zamražené. Krátce před závody jsou pak tyto červené krvinky opětovně zavedeny zpět do těla sportovce. Tímto způsobem se zvýší počet červených krvinek v organismu, což přináší zvýšený přísun kyslíku do svalových skupin a dočasně zvyšuje výkon sportovce (Slepička a kol., 2018).

4.2.2 Chemická a fyzická manipulace

Podle antidopingového kodexu je sportovcům zakázáno provádět jakýkoliv pokus o výměnu své moči za moč jiné osoby nebo pokusit se o ovlivnění výsledků testu prostřednictvím zředění svého vzorku, například při nepozornosti kontrolního komisaře. Cévkování, což je proces vyprázdnění močového měchýře a následné zavedení "čisté" moči do měchýře, je také považováno za nedovolenou metodu. V podstatě jde o jiný způsob podání cizí moči. Další látkou, která je zneužívána, je probenecid, který snižuje funkci ledvin při vylučování, a bromatan, který má schopnost maskovat stopy zakázaných látek. (Hájková et al., 1997).

4.2.3 Genový doping

Jde v podstatě o proces, kdy se sportovcovi vpravuje do těla specifický genetický materiál, který obsahuje informace o sportovní výkonnosti. Tím se v podstatě přenáší výhodný genotyp na daného sportovce, což má za cíl zlepšit jeho sportovní předpoklady. Tato metoda patří mezi nejnovější techniky a zatím není mnoho sportovců, kteří ji zneužívají. Nicméně, způsob, jakým lze genový doping spolehlivě prokázat, zůstává stále nejasný. (Petr, 2019)

Poslední pokrok v oblasti genové terapie přináší nové koncepty, nástroje a příležitosti, které mohou ovlivnit různé lidské vlastnosti, včetně atletického výkonu. Tato setkání mezi vědou a sportem přinášejí s sebou základní a etické otázky. S rozvojem genové terapie roste také obava antidopingových orgánů, které se správně obávají možného zneužití těchto postupů ve sportu.

V nedávné době se genová terapie úspěšně rozvíjí a přináší nové koncepty, nástroje a příležitosti, které mohou ovlivnit normální lidské vlastnosti, včetně atletického výkonu. Tato křížovatka mezi vědou a sportem vyvolává základní a etické otázky. S růstem genové terapie se také zvyšují obavy antidopingových orgánů, které správně vnímají potenciální problémy spojené s těmito postupy ve vědě (Friedmann, Rabin & Frankel, 2010).

4.2.4 Stimulancia

Tyto látky slouží k stimulaci centrální nervové soustavy. Nejčastěji se využívají ke zvýšení ostražitosti, soutěživosti a agresivity. Je důležité si uvědomit, že tyto látky jsou velmi nebezpečné a často jsou podceňovány jejich rizika. Při nadměrném užívání mohou nastat zdravotní problémy a v kombinaci s fyzickou zátěží může dojít k fatálním následkům pro sportovce (Slepička a kol., 2018).

4.2.5 Narkotika

Narkotické látky mají hlavní účinky na centrální nervovou soustavu. Jsou často využívány k tlumení bolesti, úzkosti a strachu. Běžně se setkáváme s užíváním těchto látek u nemocných nebo zraněných jedinců, u nichž pomáhají zmírnit bolest a umožňují jim překročit své fyziologické hranice. Je však důležité si uvědomit, že užití těchto látek může narušit přirozený mechanismus vnímání bolesti a vést k vážným zraněním (Pyšný, 1999)

4.2.6 Kanabinoidy

Kanabinoidy, jako je marihuana a hašiš, mají negativní vliv na kvalitu tréninku a sportovní výkon. Jejich užívání snižuje koordinaci a také může vést ke snížení hladiny testosteronu v krvi u uživatelů (Nekola, 2008). Z tohoto důvodu není jejich užívání vhodné pro sportovce, kteří se snaží dosáhnout optimálních výsledků ve svém tréninku a soutěžích.

5 Působení dopingu na organismus

Doping má velmi negativní vliv na náš lidský organismus. V následující kapitole jsou vypsány příklady negativních vlivů na lidskou psychiku i na fyzickou stránku člověka.

5.1 Vliv dopingu na psychiku

Výzkumy zabývající se účinky dopingu na psychiku jedince začaly v 80. letech a od té doby byly dokumentovány případy zvýšené agresivity a násilného chování u uživatelů. U sportovců užívajících dopingu byly popsány různé psychické poruchy. Ty se mohou projevovat nespavostí, neklidem, panickými záchvaty až po období velkolepých nápadů a paranoidních přeludů. Patří sem také závažné změny v jednání jedinců, které mohou vést k sebevražedným tendencím nebo dokonce k závažným kriminálním činům, včetně vražd (antidoping, 2019, online).

Po ukončení užívání anabolických steroidů se mohou objevit depresivní stavy, pocity strachu a touha po dalším užívání těchto látek. Vzácně může dojít až k sebevraždění jedince, zejména pokud se vyvine abstinenční syndrom s touhou po dalších drogách. Někteří lékaři spojují vznikající psychické poruchy v tomto období s poklesem sportovní výkonnosti. Nicméně, vztah mezi zneužíváním anabolických steroidů, chováním, osobností sportovce a vznikem psychických poruch vyžaduje další intenzivní výzkum (Slepička et al., 2018).

5.2 Vliv dopingu na organismus

Je jisté, že dopingové látky jsou nejnebezpečnější částí drog vztahující se ke sportu. Doping má poměrně závažné negativní důsledky vedoucí k poškození organismu.

5.2.1 Poškození srdce

Studie prováděné na zvířatech naznačují možné spojení mezi dopingovými látkami a poruchami funkce svaloviny komor srdce. U lidí jsou tyto poznatky prezentovány v izolovaných studiích, které popisují časté případy poruch srdečního rytmu a vznik vážného onemocnění s přestavbou srdeční svaloviny, která vede k oslabení a poruše srdečního rytmu (e-kulturistika, 2019, online).

5.2.2 Poruchy metabolismu tuků

Doping má významný vliv na hladinu tukových složek v krvi. Jeho užívání může vést ke zvýšení hladiny cholesterolu v krvi. Tato změna je způsobena účinkem dopingových látek na důležité enzymy v játrech, které jsou spojené s metabolismem lipoproteinů. Tím se zvyšuje riziko vzniku cévních onemocnění. Existuje řada dokumentovaných případů srdečního infarktu u zdravých sportovců mladších čtyřiceti let, kteří užívali doping za účelem zvýšení své výkonnosti (etriatlon, 2019, online).

5.2.3 Poškození jater a sleziny

Užívání dopingu může mít negativní dopad na játra sportovců. Játra slouží jako místo metabolického rozkladu a eliminace dopingu z těla. Účinné látky v dopingu mohou stimulovat nežádoucí změny v játrech, včetně poškození buněk jater nebo dokonce vzniku nádorů. Tyto nádory jsou obvykle benigní, ale i přesto mohou vážně ohrozit život sportovce. Byly popsány případy prasknutí nádorů s následným vnitřním krvácením a fatálním výsledkem. Dalším možným poškozením jater spojeným s užíváním dopingu je vznik onemocnění s tvorbou krevních cyst v játrech a slezině, které mohou prasknout a mít závažné důsledky (Slepička et al., 2018).

5.2.4 Neplodnost

Dopingové látky mají především vliv na centrální nervový systém, který reguluje produkci a uvolňování pohlavních hormonů ve varlatech u mužů a vaječnicích u žen. Tyto látky také ovlivňují tvorbu pohlavních buněk, spermií u mužů a vajíček u žen. Užívání dopingových látek způsobuje potlačení uvolňování hormonů, které ovlivňují činnost pohlavních žláz, a následný pokles hladiny testosteronu. Bylo zjištěno významné snížení celkového počtu spermií a u některých sportovců dokonce absence spermií. To vede k poruchám plodnosti. Některé studie naznačují, že tyto změny mohou být nevratné. Snížená vlastní produkce testosteronu také může vést k zmenšení normálně vyvinutých varlat (etriatlon, 2019, online).

5.2.5 Poškození pohybového systému

Během tréninkového cyklu dochází k rychlému nárůstu svalové hmoty a zvýšení síly díky anabolickým účinkům. Dopingu se stimulačním účinkem na anabolismus bílkovin dále posiluje tento rozdíl mezi růstem svalů a vývojem vazivové tkáně, což představuje závažné riziko poškození svalových úponů (antidoping, 2019, online).

Je pravděpodobné, že doping má negativní vliv na kvalitu kolagenu a způsobuje změny v uspořádání kolagenních šlachových vláken a ve zvětšujících se svalových vláknech. Toto může mít za následek změny fyzikálních vlastností svalů a pojivové tkáně, což zvyšuje riziko přetržení svalů, a vzácně se může vyskytnout i spontánní přetržení (is.muni, 2019, online).

Samotné popsané změny pohybového aparátu u sportovců užívajících doping zvyšují riziko úrazů. Dalším faktorem, který nelze opomenout, je zjištěná zvýšená agresivita těchto sportovců, která ovlivňuje kvalitu jejich pohybových aktivit (Suchánek, 2006).

6 Mládež a doping

Užívání různých látek pro zvýšení výkonu není novým jevem, ale provází historii sportu ve všech jejích podobách. V poslední době se však v souvislosti s komercializací sportu, která klade důraz především na ekonomický úspěch, stává tento jev stále závažnějším. Doping se často přisuzuje výhradně v elitním sportu, ale rizika spojená s užíváním dopingu přesahují tyto hranice. Tyto rizika jsou důsledkem změn jak v prostředí sportu, tak i ve společnosti obecně. Zvyšuje se tlak na výkon, což je společenský trend, který se projevuje i ve sportu dětí a mládeže. Zde je cílem dosažení úspěchu spojeného s uznáním a ekonomickým oceněním, což často vede k obrovskému úsilí a splňování nároků, jež jsou na mladé sportovce kladeny prostředím. Sportovní soutěže, které představují formu sociálního srovnávání a mají význam, který jim často přisuzujeme, samy o sobě představují psychický tlak na mladé sportovce v důsledku neadekvátních očekávání podporovaných jejich sociálním okolím. Pokud pak dochází k negativním reakcím na neúspěch ze strany rodiny, trenérů nebo vrstevníků, mladí sportovci se ocitají v obtížných psychických situacích, se kterými se těžko vyrovnávají. V takovýchto situacích hledají adolescenti řešení a často, pod vlivem svého okolí a nedostatku informací, sáhnou po dopingu jako prostředku, jak se s touto zátěží vypořádat.

Význam dopingu ve sportu mládeže ještě umocňuje skutečnost, že není omezen pouze na profesionální výkonnostní sport, ale proniká i do rekreačního prostředí, zejména do fitness sportu. Řada domácích (Slepička et al., 2000; Nekola, 2005; Pyšný, 2005; Sekot, 2006; Mudrák, Slepička, & Slepičková, 2016) i zahraničních (Ehrborg & Rosen, 2009; Petroczi, 2007) studií potvrzuje tyto tendence. Podobné závěry vyplývají také z dalších zahraničních studií, které se zabývají vztahem mezi touhou po úspěchu, postojem k dopingu a tendencí k užívání dopingových látek pro zlepšení výkonu. Například metaanalýzy mezinárodních studií provedené Yesalisem a Bahrkem (2000) uvádějí, že 3 až 12 % chlapců a 1 až 2 % dívek ve věku dospívání příležitostně užívá zakázané dopingové prostředky s cílem zlepšit své výkony. Vzhledem k možným negativním důsledkům užívání dopingu je toto vývojové období obzvláště rizikové, protože adolescenti jsou fyziologicky velmi

citliví na vedlejší účinky těchto látek (Anderson et al., 1997; Maravelias, Dona, Stefanidou, & Spiliopoulou, 2005).

V pubertálním věku jsou mladí lidé zvláště citliví na sociální tlaky spojené se soutěživými výkony a fyzickým vzhledem (Kindlundh, Isacson, Berglund, & Nyberg, 1999; Kindlundh, Hagekull, Isacson, & Nyberg, 2001). Tato období jsou často spojena s rizikovým chováním, které může mít vážné dlouhodobé důsledky (Blatný, Hrdlička, Sobotková, & Jelínek, 2006), a to včetně experimentování s dopingem (Hamanová, 2005). Výše zmíněné studie se zaměřily především na vliv nejbližšího sociálního prostředí, jako jsou trenéři, rodiče a vrstevníci, na vznik tendence užívat doping. Méně se však zabývaly dalšími motivacemi, které pocházejí z širšího společenského prostředí. Toto prostředí je často charakterizováno komerčním přístupem k vrcholovým sportovním soutěžím a úspěchům sportovců, což vytváří specifické motivující prostředí. To způsobuje, že určité soutěže získávají významnou motivační hodnotu, která se odráží i v problematice dopingem ve sportu dětí a mládeže. Příkladem je studie Slepíčka et al. (2000), která ukázala, že 3 % dotázaných dívek a 10 % chlapců uvažovalo o užívání dopingem pro dosažení sportovního úspěchu. Dokonce každý osmý chlapec ve výkonnostním sportu by připustil užití dopingem pro dosažení olympijského vítězství, i kdyby to mělo později způsobit zdravotní problémy.

7 Metodika práce

Příprava mé bakalářské práce byla formou studia odborných textů a článků, které se zabývali dopingem, jeho užíváním, vlivem na psychickou a fyzickou stránku člověka a také na mládež a doping. V následující kapitole se věnuji výzkumu informovanosti sportovní mládeže z různých odvětví sportu a jejich znalosti ohledně dopingu.

Hlavním cílem této práce je zjistit, jak moc je dnešní mládež informovaná o dopingu a jeho účincích na člověka.

7.1 Výzkumné otázky a předpoklady

Na základě stanovených cílů byly vytvořeny tyto otázky a předpoklady:

Výzkumná otázka č.1

Pohlaví

Výzkumný předpoklad č.1

Předpokládá se, že převážnou část dotazníku vyplňují muži.

Výzkumná otázka č.2

Věková kategorie

Výzkumný předpoklad č.2

Dotazovaní měli na výběr ze 3 kategorií, kdy jsem předpokládala, že nejsilnější skupinou budou 16-20 let.

Výzkumná otázka č.3

Jakému sportu se věnujete a jak dlouho?

Výzkumný předpoklad č.3

Nejsilnější skupinou by měli být judisté a sportovci, kteří se věnují sportu déle jak 3 roky.

Výzkumná otázka č.4

Jedná se o sport individuální nebo kolektivní?

Výzkumný předpoklad č.4

Mělo by to být vyrovnané, s lehkou převahou individuálního sportu.

Výzkumná otázka č.5

Užíváte nějaké komerční výživové suplementy na podporu růstu svalů, nebo odbourávání tuků? (BCAA, Creatin, Fat Bruners..)

Výzkumný předpoklad č.5

Dotazování z valné většiny užívají výživové suplementy, aniž by si uvědomovali, že se jedná o podpůrné látky.

Výzkumná otázka č.6

Kouříte? (e-cigarety, cigarety, vape..)

Výzkumný předpoklad č.6

Větší část sportovců kouří, či žvýká tabák.

Výzkumná otázka č.7

Pijete alkohol?

Výzkumný předpoklad č.7

Dotazování měli na výběr ze 4 odpovědí, předpokládá se, že sportovci užívají alkohol méně jak 1x týdně.

Výzkumná otázka č.8

Slyšel/a jste někdy o dopingu? Pokud ano, od koho?

Výzkumný předpoklad č.8

Sportovci jistě slyšeli o dopingu, očekává se že nejvíce z televize či internetu, poté od svých trenérů.

Výzkumná otázka č.9

Uvažoval/a jste někdy o tom, že byste doping chtěl/a užívat?

Výzkumný předpoklad č.9

Sportovci nad užíváním dopingu neuvažovali.

Výzkumná otázka č.10

Zaškrtněte, o kterých látkách jste slyšeli.

Výzkumný předpoklad č.10

Předpokládá se, že minimálně o 3 látkách ze seznamu sportovci slyšeli

Výzkumná otázka č.11

Nabízel Vám někdy někdo dopingové látky?

Výzkumný předpoklad č.11

Dopingové látky sportovcům nebyli nabízeny

Výzkumná otázka č.12

Myslíte, že je v dnešní době obtížné sehnat podpůrné zakázané látky? (doping)

Výzkumný předpoklad č.12

Dopingové látky jsou v dnešní době s při dnešních možnostech snadno sehnatelné.

Výzkumná otázka č.13

Jaký názor máte na informovanost vás a vašeho okolí o dopingu? Myslíte, že je dostatečná?

Výzkumný předpoklad č.13

Informovanost sportovců je velmi povrchová, pokud se o to nezajímají sami, tak jde pouze o základní informace.

Výzkumná otázka č.14

Sdělte zde prosím svůj názor na doping obecně. Myslíte si, že může být prospěšný? Přemýšlel/a jste někdy o jeho užívání? A proč?

Výzkumný předpoklad č.14

Doping nemůže být nikdy prospěšný a mělo by se o něm více hovořit.

7.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základní výzkumný soubor tvoří sportovci od 14 let z celé české republiky, převážně z okresu Kladno. Výběr respondentů byl podmíněn pouze věkem. Rozeslaný dotazník vyplnilo 88 respondentů. Z celkového počtu respondentů bylo 47 žen a 41 mužů.

7.3 Použitá metoda

Pro zpracování výzkumné části mé bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, pro který je sice typický rozhovor, jako metoda sběru dat, avšak my jsme použili dotazník. *„Teorie vzniklé na základě kvalitativního výzkumu není možné zobecňovat. Jsou platné jen pro vzorek, na kterém byla data získána.“* (Švaříček, 2007)

V praktické části mé bakalářské práce byl použit dotazník. Podle Chrásky (2016) má dotazník obsahovat dobře připravené a zformulované otázky, které musí být logicky seřazeny a odpovídá se na něj písemnou formou. Výhodou dotazníku je velmi rychlý sběr dat od většího vzorku respondentů. Nevýhodou dotazování může být fakt, že dotazník nezjišťuje, jaký skutečně respondent je, ale spíše jak vidí sám sebe.

Dotazník byl zpracován v programu survivo, protože elektronická verze dotazníku je méně nákladná než papírová verze a dochází tak k rychlejšímu sběru dat a také rychlejšímu rozeslání. Dotazník nesl stejný název jako je název mé bakalářské práce „Informovanost sportovní mládeže o dopingů“. Byl zcela anonymní a obsahoval 14 otázek. V úvodu dotazníku bylo představeno téma mého výzkumu, kdo jsem a kdo zkoumá danou problematiku a v neposlední řadě koho žádá o vyplnění. Nejprve následovaly otázky týkající se respondenta, poté o jeho sportovní aktivitě, užívání návykových látek a jeho znalosti o dopingů a jeho názor na něj.

7.4 Organizace výzkumu

Ke sběru dat byla použita forma dotazníku. Položky v dotazníku byly zpracované na základě teoretické části práce. Díky online dotazníku bylo osloveno 100 sportovců v celé české republice, převážně v Kladně a okolí. Sběr dat trval týden v období března 2023.

8 Výsledky výzkumu

V následující části budou interpretovány výsledky mého výzkumu, Výsledky jsou staženy z portálu survivo, který výsledky zpracoval do podoby grafů a tabulek. Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, jaké je povědomí a informovanost dnešní sportovní mládeže o dopingu a zakázaných látkách.

8.1 Vyhodnocení výzkumu

Počet respondentů byl 88. Po kontrole a projetí odpovědí u všech otázek jsme došli k závěru, že jsou všechny platné a mohu všech 88 použít ve svém výzkumu k bakalářské práci.

Výzkumná otázka č.1 Pohlaví

Cílem této otázky bylo zjistit, kdo vůbec vyplňuje můj dotazník vyplňuje. Otázka byla uzavřená a respondenti mohli vybrat jednu ze tří variant.

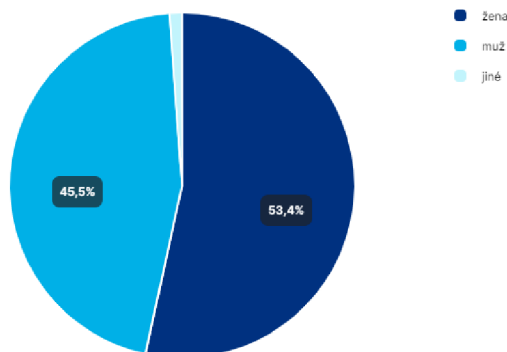
-muž

-žena

-jiné

Z grafu č.1 lze vyčíst, že 40 respondentů (45,5 %) bylo mužů, 47 respondentů (53,4 %) bylo žen a 1 respondent (0,1 %) označil své pohlaví za jiné.

1. Pohlaví

Graf č.1 – Pohlaví (zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.2 Věková kategorie

Cílem této otázky bylo zjistit, jaká věková kategorie vyplňuje můj dotazník. Otázka byla uzavřená a respondenti měli na výběr z následujících odpovědí:

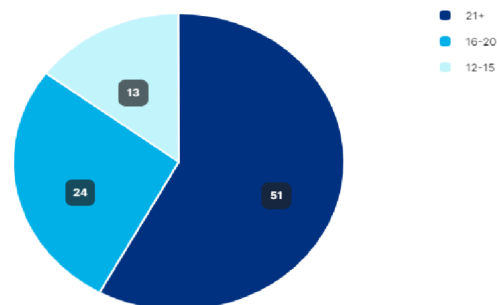
-12-15

-16-20

-21+

Z grafu č.2 lze vyčíst, že 13 respondentů (14,8%) patří do skupiny 12-15 let, 24 respondentů (27,3%) patří do skupiny 16-20 let a nejpočetnější skupiny, tedy 51 respondentů (58%) patří do 21+ let.

2. Věková kategorie

Graf č.2 – Věková kategorie (Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.3 Jakému sportu se věnujete a jak dlouho?

Cílem této otázky bylo zjistit, jak dlouho a jakému sportu se věnují respondenti mého dotazníku. Otázka byla otevřená. Z dat bylo zjištěno že:

- Fitness se věnuje 12 respondentů
- Hokeji se věnují 4 respondenti
- Volejbalu se věnuje 7 respondentů
- Judu se věnuje 17 respondentů
- Fotbalu se věnuje 11 respondentů

- Florbalu se věnují 3 respondenti
- Basketbalu se věnuje 7 respondentů
- Atletice se věnují 4 respondenti
- Řecko-římskému zápasu se věnuje 1 respondent
- Cyklistice se věnují 4 respondenti
- Tanci se věnují 4 respondenti
- Tenisu se věnují 4 respondenti
- Šermu se věnuje 1 respondent
- Polednace se věnuje 1 respondent
- Plavání se věnují 3 respondenti
- Mažoretkám se věnují 2 respondenti
- Jízdě na koni se věnují 3 respondenti

V průměru respondenti provozují sport 8 let.

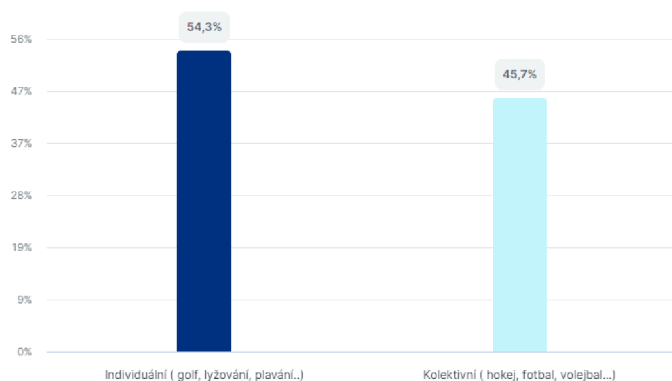
Výzkumná otázka č.4 Jedná se o sport individuální nebo kolektivní?

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký druh sportu respondenti provozují. Otázka byla uzavřená a respondenti měli na výběr ze 2 odpovědí.

- Kolektivní
- Individuální

V grafu č.3 můžeme vyčíst, že 51 respondentů (54,3%) odpovědělo, že dělá sport individuální, přičemž zbylých 37 respondentů (45,7%) dělá sport kolektivní.

4. Jedná se o sport kolektivní či individuální?

Graf č.3 – Jedná se o sport kolektivní či individuální? (Zdroj: Vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.5 Užíváte nějaké komerční výživové suplementy na podporu růstu svalů, nebo odbourávání tuků? (BCAA, Creatin, Fat Bruners..)

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli respondenti někdy užívali výživové suplementy. Otázka byla uzavřená a respondenti mohli vybírat ze 3 odpovědí.

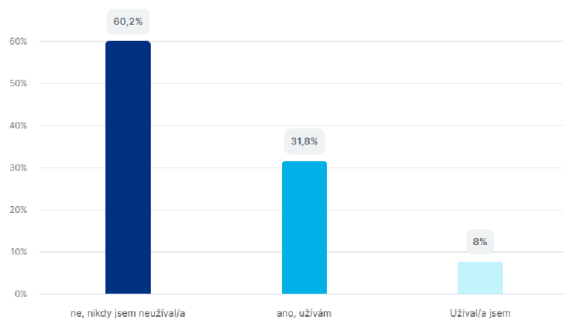
-ne, nikdy jsem neužíval/a

-ano, užívám

-užíval/a jsem

V grafu č.4 můžeme vyčíst, že 53 respondentů (60,2%) nikdy výživové suplementy neužívali, 28 respondentů (31,8%) užívá výživové suplementy a 7 respondentů (8%) v minulosti někdy užívali výživové suplementy.

5. Užíváte nějaké komerční výživové suplementy na podporu růstu svalů, nebo odbourávání tuků (Creatin, Fat Burnes, Bcaa atd.) ?

Graf č.4 – Užívání suplementů (Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.6 Kouříte? (e-cigarety, cigarety, vape..)

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti kouří. Otázka byla uzavřená a respondenti mohli vybírat z 6 odpovědí:

-ne, nikdy jsem nekouřil/a

-Příležitostně

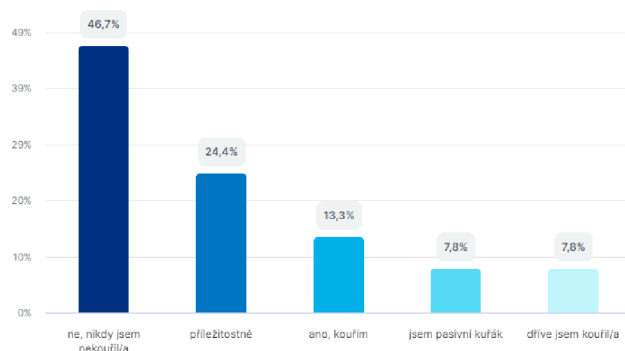
-ano, kouřím

-jsem pasivní kuřák

-dříve jsem kouřil/a

V grafu č.5 můžeme vyčíst že 42 respondentů (47,7%) uvedlo, že nikdy nekouřilo, 22 respondentů (25%) kouří příležitostně, 12 respondentů (13,6%) kouří, 7 respondentů (8%) je pasivními kuřáky a 7 respondentů (8%) v minulosti kouřilo.

6. Kouříte? (cigarety, e-cigarety, vape, mariuahanu..)

Graf č.5 – Kouříte? (Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.7 Pijete alkohol?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti pijí alkohol. Otázka byla uzavřená a respondenti vybírali z 4 odpovědí:

-Příležitostně (1-2x za měsíc)

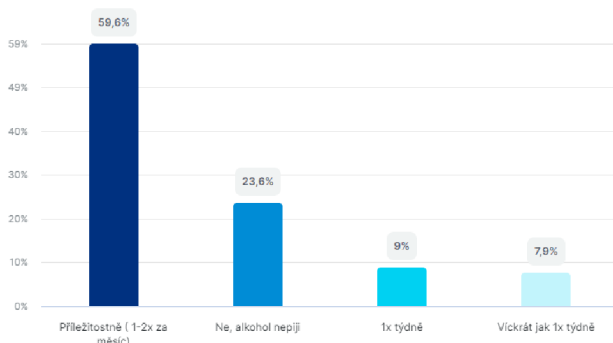
-Ne, alkohol nepiji

-Ano, 1x týdně

-Ano, víckrát jak 1x týdně

V grafu č.6 můžeme vyčíst, že 53 respondentů (60,2%) pije alkohol příležitostně, 21 respondentů (23,9%) alkohol vůbec nepije, 8 respondentů (9,1%) alkohol pije 1x týdně a 7 respondentů (8%) pije alkohol víckrát jak 1x týdně.

7. Pijete alkohol?

Graf č.6 – Alkohol (Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.8 Slyšel/a jste někdy o dopingů? Pokud ano, od koho?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti někdy slyšeli o dopingů a popřípadě od koho. Otázka byla otevřená Z dat bylo zjištěno že:

-9 respondentů o dopingů nikdy neslyšelo

-79 respondentů o dopingů slyšelo

Mezi nejčastější odpovědi respondentů, kteří o dopingů slyšeli, byla televize a internet, Objevovali se zde také odpovědi jako influenceři, sportovci. Minimálně se zde objevovali trenéři či učitelé.

Výzkumná otázka č.9 Uvažoval/a jste někdy o tom, že byste doping chtěl/a užívat?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda by respondenti někdy uvažovali o tom, že by užívali doping. Otázka byla uzavřená a respondenti mohli vybírat z následujících odpovědí:

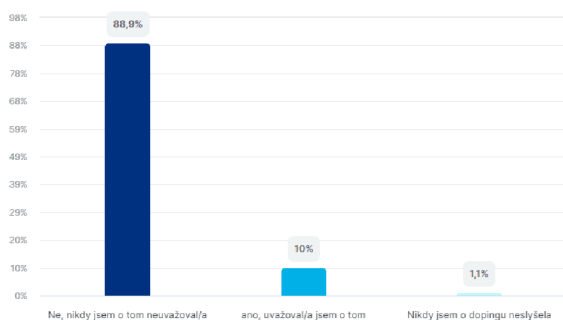
-Ne, nikdy jsem o tom neuvažoval/a

-Ano, uvažoval/a jsem o tom

-Nikdy jsem o dopingu neslyšela

Z grafu č.7 můžeme vyčíst, že 80 respondentů (88,9%) nikdy o užívání dopingu neuvažovalo, 7 respondentů (10%) o tom někdy uvažovalo a 1 respondent (1,1%) uvedl, že o dopingu nikdy neslyšel

9. Uvažoval/a jste někdy o tom, že by jste doping užívali?

Graf č.7 – Užívání dopingu (Zdroj: Vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.10 Zaškrtněte, o kterých látkách jste slyšeli.

Cílem této otázky bylo zjistit, o jakých možnostech dopingu slyšeli. Otázka byla uzavřená, byla možnost vybrat více odpovědí, respondenti mohli vybírat z odpovědí:

-Steroidy

-Anabolické látky

-Růstový hormon

-Narkotika

-Krevní doping

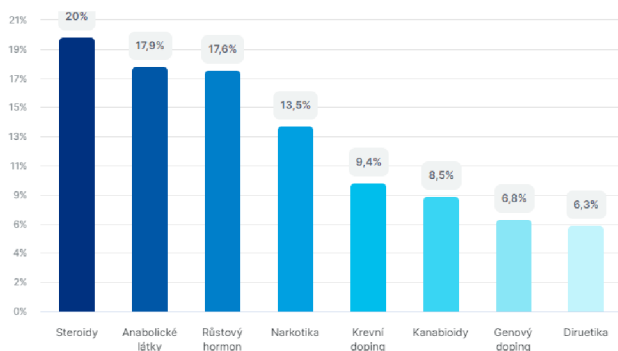
-Kanabioidy

-Genový doping

-Diuretika

V grafu č.8 můžeme vyčíst že, 83 respondentů (94,3%) slyšelo o steroidech, 74 respondentu (84,1%ú slyšelo o anabolických látkách, 73 respondentů (83%) slyšelo o růstovém hormonu, 56 respondentů (63,6%) slyšelo o narkotikách, 39 respondentů (44,3%) slyšelo o krevním dopingu, 35 respondentů (39,8%) slyšelo o kanabioidech, 28 respondentů (31,8%) slyšelo o genovém dopingu, 26 respondentů (29,5%) slyšelo o diuretikách.

10. Zaškrtněte látky o kterých jste někdy slyšeli

Graf č.8 – Látky, o kterých slyšeli (Zdroj: vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.11 Nabízel Vám někdy někdo dopingové látky?

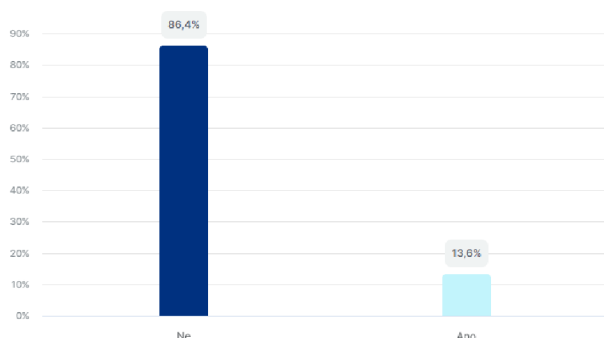
Cílem této otázky bylo zjistit, zde někdy někdo nabízel respondentům dopingové látky. Otázka byla uzavřená a byl na výběr ze 2 možností:

-ano

-ne

V grafu č.9 můžeme vyčíst, že 76 respondentům (86,4%) nikdy nikdo doping nenabízel a 12 respondentům (13,6%) někdy někdo doping nabízel.

11. Nabízel Vám někdy někdo dopingové látky?

Graf č.9 – Nabízení dopingů (Zdroj: Vlastní výzkum)

Výzkumná otázka č.12 Myslíte, že je v dnešní době obtížné sehnat podpůrné zakázané látky? (doping)

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si respondenti myslí, že je v dnešní době obtížné sehnat doping. Otázka byla otevřená a z dat bylo zjištěno že:

-Všichni respondenti se shodli na tom, že v dnešní době je velmi snadné sehnat podpůrné látky. Několikrát zde bylo řečeno, že ve fitness je to velmi snadné. Respondenti uvedli, že je dnešní doba v tomhle smutná.

Výzkumná otázka č.13 Jaký názor máte na informovanost vás a vašeho okolí o dopingů? Myslíte, že je dostatečná?

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký je názor na informovanost osobní a okolí ohledně dopingů. Otázka byla otevřená. Z dat bylo zjištěno že:

-90 % respondentů uvedlo, že informovanost není rozhodně dostatečná, ani mezi sportovci

-10 % respondentů uvedlo, že informovanost dostatečná je

-Nejvíce se opakovalo to, že pokud se daný jedinec nezajímá o danou problematiku sám, nikdo ho nepoučí ani trenéři.

-Byl zde zajímavý názor jednoho hokejisty, kdy napsal: „*Není, hokejová federace/kluby/organizace nedělají dostatečně dobrou práci ohledně informovanosti*“

nejen o zakázaných látkách (dopingu), ale ani o drogách a jejich dopadech na lidské tělo celkově. Testování není také dostatečné.“

-Dále bych také vyzdvihla jeden názor, který zněl: „Člověk, co se nikdy nezajímal o sport nebo konkrétně o cvičení v posilovně, podle mého názoru, nemá žádné informace o dopingu a prakticky nemusí ani tušit, co to je... každopádně si myslím, že lidé, kteří jsou na české fitness scéně nám dávají informaci dostatek“

Výzkumná otázka č.14 Sdělte zde prosím svůj názor na doping obecně. Myslíte si, že může být prospěšný? Přemýšlel/a jste někdy o jeho užívání? A proč?

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký mají vlastně obecně sportovci názor na doping a jestli si někdo myslí, že by mohl být doping prospěšný. Otázka byla otevřená a jelikož názory jsou různorodé, vybrala jsem několik odpovědí, které se mi zdály jako zajímavé.

-Určitě v některých případech se hodí, například na VŠ by se mi to občas opravdu hodilo - více energie, koncentrace na výuku atp. Samozřejmě všeho s mírou. Například steroidy, celkově nějaké dopingy z fitness, bych si nikdy nevzal, jelikož nepotřebuji zvedat takové váhy.

-Určitě to nějaké plusy a výhody mít bude, ale určitě to má více negativ. U profi nebo poloprofi sportovců mi to přijde zbytečné a nespravedlivé vůči “čistým” sportovcům. Avšak z celá upřímně, vrcholový sport je toho plný až až. Bohužel

-Prospěšný pouze kvůli výsledkům na profesionální úrovni, zde je i často doping nutný, aby tělo dokázalo několik let pracovat na 100 %, ovšem z dlouhodobého hlediska, a především skrze zdraví je doping extrémně škodlivý.

-prospěšný může být v tom, želepší váš výkon, ale jako každá špatná věc to má nějaký dopad a u dopingu je to pohoršení a ztracení úcty u ostatní sportovců nebo fanoušků po odhalení. Samozřejmě po odhalení většina sportovců skončí, jelikož jim je na celkem dlouhou dobu zakázáno nejen závodit ale i trénovat v klubu pod trenérem, který je uveden ve svazových listinách

-Prospěšný být může, ale i nemusí, záleží na vedlejších účincích. Zas na druhou stranu mi je celkem jedno, kdo to bere, je to jejich věc a když tím neublíží ostatním, tak ať si to berou.

-Přijde mi to nevhodné. Člověk má ke své síle dojit přírodní silou, a ne se nadopovat a předvést neskutečný výkon. Nikdy nevím, jaké to bude mít následky.

-Obecně si myslím že je to špatná věc. Prospěšný může být, ale vždy jsou tam nějaké vedlejší účinky a dost často způsobuje závažné zdravotní problémy. Nikdy jsem nepřemýšlel o užívání dopingů a ani nebudu. Chci si udržovat svoje zdraví co nejdéle.

-Nepřemýšlel jsem o něm, protože jeho zneužití v kolektivních sportech je marginální. Není z něj možné získat racionální výhodu oproti soupeřům. Kolektivní hry vyžadují kognitivní funkce, které doping nenahradí. Nesouhlasím s porušením pravidel a doping musí být zakázaný a testování vyžadované, pokud se jedná o elitní úroveň sportu. Dokáží ale pochopit psychologický podnět proč podpůrné prostředky někteří sportovci (atleti nebo cyklisté) využívali a nejspíše i využívají.

-Na doping mám názor neutrální, když ho někdo užívá, zvýší se mu výkonnost v daném sportu, ale ničí si tělo v dlouhodobém měřítku. Ano, je to nefér vůči sportovcům, co doping neužívají, ale na druhou stranu se stupňuje úroveň sportu, bohužel na úkor celkového zdraví sportovců, podávají lepší výkony ale na úkor vlastního zdraví. Doping má alespoň podle mě jak klady, tak zápory, ale zápory ve výsledku převažují. Růstový hormon - volejbal, každý centimetr se počítá, slyšel jsem o něm, zajímavá metod.

-Myslím si, že rozhodně ne. Co vidím u kulturistických závodníků, musí kvůli těm látkám hodně měnit život i co se týče stravování, např. Takový, Aleš Lamka má kvůli látkám problém s vlákninou. Takže může jíst takové potraviny, kde je nízký obsah vlákniny. Obecně člověk musí řešit pořad krevní testy a mít o všem přehled. Což je dost složitý nejen finančně, ale i psychicky. Ale neříkám, že by mě to nelákalo zkusit.

-Jsou oblasti, které doping dokáže “vylepšit” či podpořit. Podle mého názoru je však dlouhodobé užívání dopingu zdraví škodlivé. Nejsem zastáncem těchto podpůrných látek.

-Doping samozřejmě může být a je prospěšný pro lepší výkony sportovců, nic méně škodí zdraví jako takovému a je lepší o braní dopingu pořádně popřemýšlet. Já nikdy o dopingu nepřemýšlel.

-Je to dobrý, jelikož to zkrátí život a člověk se necítí jako bezmocný. Seriózní odpověď: problém je to mezi mládeží, jelikož nemají většinou kritické myšlení a nevidí co by jim to mohlo do budoucna udělat

9 Diskuse

Cílem mé praktické části bylo zjistit, jak sportovci vnímají doping, jejich znalosti o něm a také jejich názor na užívání a informovanost o doping. Zaměřila jsem se na sportovní mládež po celé české republice, převážně v okrese Kladno.

Výsledky mého výzkumu ukazují, že celková informovanost sportovců není dostatečná. Ve výzkumné otázce č.5.,6. a 7. jsem se tázala respondentů na užívání komerčních suplementů, jestli kouří a jestli užívají alkohol. Většina odpovědí byla kladná s tím, že tyto látky užívají. Přitom se svým způsobem také jedná o doping a podpůrné látky zakázané při sportu. Následně sportovci uváděli ve výzkumné otázce č. 9, že doping neužívají. Na tomto jemu můžeme pozorovat, že sportovci ani nevědí, že se jedná o doping. Následně v otázce č.10 vidíme, že mezi sportovci je největší podvědomí o steroidech, o kterých bych řekla, že se jedná o velmi známý doping. Velice mě překvapilo, že zde bylo větší množství odpovědí, že znají i krevní a genový doping, což patří mezi novější metody, které zatím nejsou moc prozkoumány.

Dále ve výzkumné otázce č.12 bylo zajímavé zjištění, že se všichni respondenti shodli na tom, že v dnešní době je velice snadné doping sehnat. Tyto odpovědi jsem čekala, jelikož sama z osobní zkušenosti vím, jak je v dnešní době velice snadné sehnat někoho, kdo vám minimálně steroidy může sehnat. Pokud by se jednalo o složitější metody, jako je právě krevní doping, který si sami udělat nemůžete a potřebujete profesionální spolupráci, tak si také myslím, že se nejedná o nic složitého. Ve vrcholovém sportu je spousta známostí a není žádný problém sehnat doktora, který Vám některý úkon za příspěvek provede.

Osobně mě nejvíce zajímali odpovědi ve výzkumné otázce č.14, kdy jsem se respondentů ptala na jejich názor ohledně doping, jestli si myslí že může být prospěšný a také jestli o jeho užívání někdy přemýšleli. Zde narážíme opět na to, že mezi podpůrné látky se řadí i nikotin či alkohol. Odpovědi byli velmi různorodé. Někteří odpovídali velmi stručně, ale převažoval zde názor, že by doping nikdy neužívali. Co bylo ovšem zajímavé je to, že většina respondentů uvedla, že si myslí

že doping do jisté míry může být i prospěšný. Myslím si, že toto je podmíněné hlavně tím, že většina sportovců za tím vidí velké svaly, či větší výkon. Ovšem neuvědomují si pořádně následky, které hrozí i při sebemenším užívání podpůrných látek.

10 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaká je informovanost sportovní mládeže o doping. V teoretické části jsem za pomoci odborných článků, internetových zdrojů, odborné literatury a studií stručně popsala historii doping, druhy doping, vliv doping na psychickou a fyzickou stránku sportovce a také vztah mládeže a doping.

V praktické části jsem se zaměřila na metodiku práce a také na samostatný výzkum, který probíhal za pomoci dotazníku. Výzkumu se zúčastnilo 88 sportovců z celé české republiky, ale převážně z okresu Kladno.

Mezi nezajímavější a nejtíženější otázky v dotazníku byli otázky ohledně vlastních názorů ohledně doping a jeho užívání. Zde se prolínalo několik názorů. I přes to se ve finále skoro všichni respondenti shodli na jednom. Podpůrné látky jsou snadno sehnatelné látky, které by se neměli ve velkém množství užívat. Bylo zde vidět i několik případů, kdy respondenti uvedli, že užívání doping může být prospěšné a že o jeho užívání někdy přemýšleli. Tato odpověď mě lehce překvapila, jelikož jsem nečekala, že i přes všechny informace, co jsou na internetu a co vidíme v televizi by o jeho užívání někdo ještě přemýšlel.

Na základě výzkumu můžeme vyvodit několik závěrů. Tím hlavním je, že dle předpokladů, informovanost sportovní mládeže opravdu není tak velká, jak jsem si myslela. Je vidět, že nějaké podvědomí o doping je, hlavně tedy o steroidech, ale o dalších látkách a metodách ne. Myslím si, že by se tato problematika měla více probírat v oddílech pod vedením trenérů a varovat své svěřence o této problematice a co vše se může s naším tělem stát, pokud začneme doping užívat.

11 Souhrn

Bakalářská práce „Informovanost sportovní mládeže o doping“ se zbývá podvědomím sportovců o doping a jeho účincích na lidské tělo a psychiku.

Teoretická část definuje povrchově historii doping, druhy doping, látky, které jsou zcela zakázané a látky které jsou zakázány pouze při soutěžích vliv doping na lidské zdraví a psychiku a o mládeži a doping.

Praktická část se zaměřuje na kvantitativní výzkum, který byl provedený pomocí dotazníkového šetření u sportovní mládeže po celé české republice, převážně v okrese Kladno.

Cílem této bakalářské práce bylo pomocí dotazníku zjistit, jaká je informovanost o doping u sportovců. Výsledky ukazují, že informovanost je podprůměrná a vidí to i samotní sportovci. Je zde vidět, že trenéři či učitelé by měli věnovat trochu času i této problematice, aby u mládeže nedocházelo k nevědomí rizik, které jsou s užíváním doping spojována.

Klíčová slova: sport, doping, sportovní mládež, drogy, steroidy, zdraví, zakázané látky, zakázané metody, podpůrné prostředky, mládež

12 Summary

The bachelor thesis "Awareness of Doping among Youth Athletes" examines the subconscious knowledge of athletes about doping and its effects on the human body and psyche.

The theoretical part provides a brief overview of the history of doping, types of doping, substances that are completely banned, and substances that are prohibited only during competitions. It also discusses the impact of doping on human health and psyche, as well as the relationship between youth and doping.

The practical part focuses on a quantitative research study conducted through a questionnaire survey among youth athletes throughout the Czech Republic, mainly in the Kladno district.

The aim of this bachelor thesis was to assess the level of awareness about doping among athletes using the questionnaire. The results indicate that the level of awareness is below average, and even the athletes themselves acknowledge this fact. It is evident that coaches or teachers should dedicate some time to address this issue in order to prevent youth from being unaware of the risks associated with doping.

Key words: sport, doping, youth sports, drugs, steroids, health, supportive substances, prohibited substances, prohibited methods, youth

Referenční seznam

Knižní zdroje

Český olympijský výbor. (2009). Antidopingový program českého olympijského výboru. Praha: Olympia.

Ehrnborg, C., & Rosen, T. (2009). The psychology behind doping in sport. *Growth Hormone and IGF Research*, 19, 285–287.

HNÍZDIL, Jan, Petr BUŠTA a Petr TŘEŠŇÁK. Doping aneb zákulisí vrcholového sportu. Praha 7: Grada, 2000. ISBN 810-7169-776-1.

Maravelias, C., Dona, A., Stefanidou, M., & Spiliopoulou, C. (2005). Adverse effects of anabolic steroids in athletes: a constant threat. *Toxicology Letters*, 158 (3), 167–175.

NEKOLA, Jaroslav. Doping a sport. Praha: Olympia, 2000. ISBN 80-7033-137-2.

NEKOLA, Jaroslav. Prevence dopingu ve sportu: učební texty pro trenérskou školu FTVS UK v Praze. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2008.

PRANG, Michael. Sportujeme pro zdraví?. Praha 5: Ikar, 2013. ISBN 978-80-249-1976-8.

PYŠNÝ, Ladislav. Doping, zdraví, výkon. Praha: Karolinum, 1999.

SLEPIČKA, Pavel, Irena SLEPIČKOVÁ a Jiří MUDRÁK. Rizikové chování ve sportu dětí a mládeže. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2018.

SOMMER, Jiří. Malé dějiny sportu. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-116-7.

SUCHÁNEK, Jaroslav. Odvrácená tvář sportu: pády, prohry, bouračky. V Praze: Knižní klub Universum, 2006.

Vesmír, přírodovědecký časopis, Praha, Vesmír, 2019, roč, 98, č. 276, ISSN 0042-4544.

Yesalis, C. E., & Bahrke, M. S. (2000). Doping among adolescent athletes. *Clinical Endocrinology and Metabolism*, 14 (1), 25–35.

Internetové zdroje

Informační Vzdělávací Materiály: Anti doping (no date) Informační vzdělávací materiály | Anti Doping. Available at: <https://www.antidoping.cz/en/node/214> (Accessed: 20 June 2023).

Sportovní doping (no date) Sportovní doping - diuretika A STIMULANTY. Available at: <http://www.e-kulturistika.cz/sportovni-doping-diuretika-a-stimulanty.html> (Accessed: 20 June 2023).

Vše o dopingu 4: Doping a zdraví. (no date) Etriatlon magazín. Available at: http://www.etriatlon.cz/technika_a_trenink/2098_vse_o_dopingu_4_doping_a_zdravi.html (Accessed: 20 June 2023).

Servisní středisko pro podporu e-learningu na MU, servistech (at) fi.muni.cz (no date) Doping VE sportu, Kapitoly sportovní medicíny | Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity. Available at: <https://is.muni.cz/do/fsps/e-learning/kapitolysportmed/pages/17-2-doping.html> (Accessed: 20 June 2023).

Seznam grafů

Graf č.1 Pohlaví

Graf č.2 Věková kategorie

Graf.č.3 Kolektivní x individuální sport

Graf č.4 Užívání komerčních suplementů

Graf č.5 Kouříte?

Graf č.6 Pijete alkohol?

Grafč.7 Uvažování o užívání dopingu

Graf č.8 Látky, o kterých jste slyšeli

Graf č.9 Nabízení dopingu

Přílohy

Výzkumná otázka č.1

Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena
- c) Jiné

Výzkumná otázka č.2

Věková kategorie.

- a) 12-15
- b) 16-20
- c) 21+

Výzkumná otázka č.3

Jakému sportu se věnujete a jak dlouho?

Výzkumná otázka č.4

Jedná se o sport individuální nebo kolektivní?

- a) Kolektivní
- b) individuální

Výzkumná otázka č.5

Užíváte nějaké komerční výživové suplementy na podporu růstu svalů, nebo odbourávání tuků? (BCAA, Creatin, Fat Bruners..)

- a) ne, nikdy jsem neužíval/a
- b) ano, užívám
- c) užíval/a jsem

Výzkumná otázka č.6

Kouříte? (e-cigarety, cigarety, vape..)

- a) ne, nikdy jsem nekouřila
- b) příležitostně
- c) ano, jsem kuřák
- d) dříve jsem kouřil/a
- e) jsem pasivní kuřák

Výzkumná otázka č.7

Pijete alkohol?

- a) Příležitostně (1-2x za měsíc)
- b) Ne, alkohol nepiji
- c) 1x týdně
- d) Více jak 1x týdně

Výzkumná otázka č.8

Slyšel/a jste někdy o dopingu? Pokud ano, od koho?

Výzkumná otázka č.9

Uvažoval/a jste někdy o tom, že byste doping chtěl/a užívat?

- a) Ne, nikdy jsem o tom neuvažoval/a
- b) Ano, uvažoval/a jsem o tom
- c) Nikdy jsem o dopingu neslyšel/a

Výzkumná otázka č.10

Zaškrtněte, o kterých látkách jste slyšeli.

- a) Steroidy
- b) Anabolické látky
- c) Růstový hormon
- d) Narkotika
- e) Krevní doping
- f) Kanabioidy
- g) Genový doping

h) Diuretika

Výzkumná otázka č.11

Nabízel Vám někdy někdo dopingové látky?

- a) Ano
- b) Ne

Výzkumná otázka č.12

Myslíte, že je v dnešní době obtížné sehnat podpůrné zakázané látky? (doping)

Výzkumná otázka č.13

Jaký názor máte na informovanost vás a vašeho okolí o dopingů? Myslíte, že je dostatečná?

Výzkumná otázka č.14

Sdělte zde prosím svůj názor na doping obecně. Myslíte si, že může být prospěšný? Přemýšlel/a jste někdy o jeho užívání? A proč?